

BETHLEN GÁBOR ÉS EURÓPA

400.

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA
BETHLEN GÁBOR TRÓNRA LÉPÉSÉNEK
ÉVFORDULÓJÁN

KOLOZSVÁR • 2013. OKTÓBER 24–26.

GABRIEL BETHLEN ȘI EUROPA

400.

DE ANI DE LA ÎNSCĂUNAREA
PRINCEPULUI GABRIEL BETHLEN –
CONFERINȚĂ ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ

CLUJ • 24-26 OCTOMBRIE 2013

PROGRAMFÜZET

SZERVEZŐK:

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Debreceni Egyetem, Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete

TÁMOGATÓK:

Communitas Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap, Babeş-Bolyai Tudományegyetem,
Bolyai Társaság, Magyarország kolozsvári Főkonzulátusa, Kolozsvári Polgármesteri Hivatal

MAGYARORSZÁG
KOLOSVÁRI FŐKONZULÁTUSA
CONSULATUL GENERAL
AL UNGARIEI LA CLUJ-NAPOCA

PRIMĂRIA
ȘI CONSILIUL LOCAL
CLUJ-NAPOCA
KOLOSVÁR
POLGÁRMESTERI HIVATALA
ES HELYI TANÁCSA

Sustinem CLUJ-NAPOCA 2021 Capitală Culturală Europeană oraș candidat
Támogatjuk KOLOSVÁR Európa Kulturális Fővárosa 2021 jelöltségét

BETHLEN GÁBOR ÉS EURÓPA

**NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA BETHLEN GÁBOR TRÓNRA LÉPÉSÉNEK 400. ÉVFORDULÓJÁN
KOLOZSVÁR, 2013. OKTÓBER 24–26.**

CSÜTÖRTÖK, 2013. OKTÓBER 24.

Babeş-Bolyai Tudományegyetem központi épülete
Farkas / Mihail Kogălniceanu utca 1. szám, Aula Magna

15.00 • REGISZTRÁCIÓ

16.00–16.30 • A KONFERENCIA MEGNYITÓJA. KÖSZÖNTŐ BESZÉDEK

PLENÁRIS ÜLÉS

Elnök: **Egyed Ákos**

16.30–17.00 • **Niedermaier, Paul** (Nagyszeben, Társadalomtudományi Kutatóintézet): *A kormányzás előfeltételei 1600 tájékán*

17.00–17.30 • **R. Várkonyi Ágnes** (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): *Az európai jelenlét alternatívái*

17.30–18.00 • **Edroiu, Nicolae** (Kolozsvár, Román Akadémia „George Barițiu” Történelmi Intézete): *Az erdélyi politikai élet egy meghatározó egyénisége. Bethlen Gábor fejedelem*

18.00–18.30 • Kávészünet

18.30–19.00 • **Kovács András** (Kolozsvár, Babeş–Bolyai Tudományegyetem): *Bethlen Gábor fejedelem és székvárosa*

19.00–19.30 • **Pop, Ioan–Aurel** (Kolozsvár, Babeş–Bolyai Tudományegyetem): *Bethlen Gábor és az erdélyi románok felekezete*

19.30–19.40 • Melchior Vulpius (Fuchs, 1570–1615): *Vater Abraham, erbarne dich mein!* (Ábrahám atyám, könyörülj rajtam! – Lk 16,24–25.– Die Motette nr. 261.) Előadja a Protestáns Teológiai Intézet vegyeskara, vezényel Benkő Tímea.

19.40–20.00 • **Könyvbemutatók:** a *Bethlen Gábor képmása* (szerk. Papp Klára és Balogh Judit, Speculum Historiae Debreceniense 15. Debrecen, 2013) c. tanulmánykötetet bemutatja Sipos Gábor. A *Bethlen Gábor és Európa* (szerk. Kármán Gábor és Kees Teszelszky, Budapest, ELTE, 2013) c. tanulmánykötetet bemutatja Egyed Ákos.

20.00 • A Babeş–Bolyai Tudományegyetem **fogadása** – Egyetemiek Háza, Piramis Étterem (Színház/Emmanuel de Martonne utca 1. szám)

PÉNTEK, 2013. OKTÓBER 25.

I. SZAKOSZTÁLY	II. SZAKOSZTÁLY
<p>BETHLEN GÁBOR ERDÉLYE EURÓPÁBAN Babeş–Bolyai Tudományegyetem központi épülete, Blaga-terem (I. emelet), Farkas/Mihail Kogălniceanu utca 1. szám</p> <p>Elnök: Horn Ildikó</p>	<p>BETHLEN GÁBOR MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉS RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGE Babeş–Bolyai Tudományegyetem Történeti Intézete, Ferdinand-terem (I. emelet), Jókai/Napoca utca 11. szám</p> <p>Elnök: Kovács András</p>
<p>9.00–9.20 Papp Sándor (Szeged, Szegedi Tudományegyetem): <i>Bethlen Gábor hatalomra kerülése és uralmának első éve</i></p>	<p>Mikó Árpád (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria): <i>Heraldika és művészettörténet. Az erdélyi késő reneszánsz festészet kutatásának problémái</i></p>
<p>9.20–9.40 Constantinov, Valentin (Kisinyov, Moldovai Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete): <i>Bethlen Gábor külpolitikájának hatása Moldvára a harmincéves háború kezdetén</i></p>	<p>Rusu, Adrian Andrei (Kolozsvár, Román Akadémia Régészeti és Művészettörténeti Intézete): <i>Női maszkos kályhacsempék Erdélyben (17. század első fele)</i></p>
<p>9.40–10.00 G. Etényi Nóra (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): <i>Bethlen Gábor híre és hírneve a Német–Római Birodalom kora újkori sajtóműfajaiban</i></p>	<p>Lupescu Radu (Kolozsvár, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem): <i>Vajdahunyad vára a Bethlenek korában</i></p>

I. SZAKOSZTÁLY	II. SZAKOSZTÁLY
10.00–10.20 Teszelszky, Kees (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): <i>Bethlen információértéke az antwerpeni és amszterdami hírlapokban: Magyarország és Erdély jelenléte a kora újkori észak- és dél-németalföldi sajtóban (1619–1636)</i>	Emődi Tamás (Nagyvárad, RESTITUTOR Kutató-tervező műhely): <i>Bethlen Gábor váradi fejedelmi palotájának rekonstrukciója</i>
10.20–10.40 Almási Gábor (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): <i>Az V. (Pfalzi) Frigyesnek adott Legtitkosabb tanítás: egy rejtély nyomában</i>	Lupescu Makó Mária (Kolozsvár, Babeş–Bolyai Tudományegyetem): <i>„...arani es ezöst mivetis, kicintöl fogvan mindeneketh ... haggia ez w szerelmes hites attiafianak” – Az erdélyi anyagi kultúra aspektusai a 17. század első felében</i>
10.40–11.00 Vita	Vita
11.00–11.20 Kávészünet	Kávészünet
11.20–11.40 Gebei Sándor (Eger, Eszterházy Károly Főiskola): <i>Bethlen Gábor és a lengyelek</i>	BETHLEN GÁBOR ÍROTT ÖRÖKSÉGE Elnök: Gábor Csilla Andea, Susana (Kolozsvár, Román Akadémia „George Barițiu” Történeti Intézete): <i>Írásgyakorlat Bethlen Gábor idején</i>
11.40–12.00 Hámori Nagy Zsuzsanna (Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): <i>A francia diplomácia viszonyulása Bethlen Gáborhoz 1620–1621-ben</i>	László Anikó-Őze Sándor (Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): <i>Bethlen Gábor Erdélye és Alsted apokaliptikája</i>

I. SZAKOSZTÁLY	II. SZAKOSZTÁLY
12.00–12.20 Zarnóczy Áron (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): <i>Bethlen Gábor diplomáciai kapcsolata Angliával, a fejedelmi és a formálódó hágai szövetség (1623–1626)</i>	Vincze Hanna Orsolya (Kolozsvár, Babeş–Bolyai Tudományegyetem): <i>A fejedelmi reprezentáció mint politikai nyelv Pataki Füsüs királytükreben</i>
12.20–12.40 Kovács Katalin (Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): <i>Bethlen Gábor külpolitikai törekvései ügynökhálózata tükreben</i>	
12.40–13.00 Vita	Vita
13.00–14.00 Kiállításmegnyitó	Kiállításmegnyitó
14.00–15.20 Ebédszünet (BBTE központi épülete, I. emelet, François Chamoux-terem)	Ebédszünet (BBTE központi épülete, I. emelet, François Chamoux-terem)
15.20–15.40 Keserű Gizella (Szeged, Szegedi Tudományegyetem): <i>Útavaló Erdélybe. Joachim Stegmann tanácsai a Bethlenhez induló Brandenburgi Katalinnak</i>	Hargittay Emil (Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): <i>Még egyszer a Kálldi Biblia támogatásáról</i>
15.40–16.00 Barbu, Violeta (Bukarest, Román Akadémia „Nicolae Iorga” Történettudományi Intézete): <i>Mirtusz és babér. Bethlen Gábor és Brandenburgi Katalin lakodalma</i>	Balázs Mihály (Szeged, Szegedi Tudományegyetem): <i>Rettegi és Varsolci. Ismeretlen református-unitárius polemikus egy újonnan előkerült kolligátumban</i>

I. SZAKOSZTÁLY

16.00–16.20 **Kármán Gábor** (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete): *Egy diplomáciai zsákutca: Bethlen Gábor házasságkötése Brandenburgi Katalinnal*

16.20–16.40 Vita

16.40–17.00 **Kávészünet**

II. SZAKOSZTÁLY

Molnár Dávid (Szeged, Szegedi Tudományegyetem): *Rákosi Boldizsár és Bojti Veres Gáspár disputája (1621)*

Vita

Kávészünet

BETHLEN GÁBOR A TÖRTÉNETÍRÁSBAN

Elnök: **Lupescu Makó Mária**

17.00–17.20 **Gündisch, Konrad** (München, Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas an der Ludwig-Maximilians-Universität): *Bethlen Gábor a százsz történetírásban*

17.20–17.40 **Papp Kinga** (Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület): *Bethlen Gábor a 17. század végi–18. század eleji katolikus krónikákban*

BETHLEN GÁBOR EMLÉKEZETE

Elnök: **Sipos Gábor**

Di Francesco, Amedeo (Nápoly, „L’Orientale” Nápolyi Tudományegyetem): *Barangolások Bethlen Gábor magyar irodalmi kultusza körül*

Sălăgean, Tudor (Kolozsvár, Erdélyi Néprajzi Múzeum): *Bethlen Gábor, Erdély és a rózsakeresztes mítosz*

I. SZAKOSZTÁLY		II. SZAKOSZTÁLY	
17.40–18.00	Kovács Sándor (Kolozsvár, Protestáns Teológiai Intézet): <i>Bethlen Gábor az unitárius egyháztörténet-írásban</i>		Grancea, Mihaela-Colțofean, Laura (Nagyszeben, „Lucian Blaga” Egyetem–Brukenthal Nemzeti Múzeum): <i>Bethlen Gábor fejedelem portréja a kommunizmus utáni Románia változó kollektív mentalitásaiban</i>
18.00–18.20	Costea, Ionuț (Kolozsvár, Babeș–Bolyai Tudományegyetem): <i>Bethlen Gábor a román történetírásban</i>		Lönhárt Tamás (Kolozsvár, Babeș–Bolyai Tudományegyetem): <i>Erdélyi külön út vagy Duna menti összefogás? Bethlen Gábor a XX. századi erdélyi politikai narratívákban</i>
18.20–18.40	Vita		Vita
19.30	Magyarország kolozsvári Főkonzulátusának fogadása – Ferences kolostor (Barát/Victor Deleu utca 4. szám)		

SZOMBAT, 2013. OKTÓBER 26.

I. SZAKOSZTÁLY

BETHLEN GÁBOR UDVARA

Babeş–Bolyai Tudományegyetem központi épülete,
Blaga-terem (I. emelet), Farkas/Mihail
Kogălniceanu utca 1. szám
Elnök: **Oborni Teréz**

- 9.00–9.20 **Horn Ildikó** (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): *Bethlen Gábor „kreatúrái”*
- 9.20–9.40 **Lengyel Tünde** (Pozsony, Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete): *Thurzó Imre gróf – Bethlen Gábor elkötelezett híve*
- 9.40–10.00 **Várkonyi Gábor** (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): *Wesselényi István és fiai Bethlen Gábor környezetében*
- 10.00–10.20 **Jeney-Tóth Annamária** (Debrecen, Debreceni Egyetem): *Udvári elit Bethlen Gábor „udvaraiban”*

II. SZAKOSZTÁLY

BETHLEN GÁBOR ÉS A VÁROSOK

Babeş–Bolyai Tudományegyetem Történeti Intézete,
Ferdinand-terem (I. emelet), Jókai/Napoca
utca 11. szám
Elnök: **Kenyeres István**

- Kónya Péter** (Eperjes, Eperjesi Egyetem): *Eperjes Bethlen Gábor felkelésében*
- Papp Klára** (Debrecen, Debreceni Egyetem): *Várad, Debrecen és Kassa szerepe Bethlen Gábor fejedelemsége idején*
- J. Újváry Zsuzsanna** (Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): *Varannay András kassai polgár útja a kassai főbírói székéből Bethlen Gábor kassai pénzverőházának főprefektusságáig*
- Szabó András Péter** (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete): *A gyűlölt fejedelem: Bethlen Gábor és Lőcse város viszonya*

I. SZAKOSZTÁLY	II. SZAKOSZTÁLY
10.20–10.40 Túri Tamás (Szeged, Szegedi Tudományegyetem): <i>Bethlen István és Csanádi Pál</i>	Cziráki Zsuzsanna (Szeged, Szegedi Tudományegyetem): <i>Brassó és a szász rendi érdekérvényesítés Bethlen Gábor uralkodása idején</i>
10.40–11.00 Vita	Vita
11.00–11.20 Kávészünet	Kávészünet
11.20–11.40 Király Péter (Kaiserslautern): „ <i>excellētissimū legyēn, csak közōnsēges jōt ne is hijatok</i> ” — <i>Bethlen Gábor, Erdély zeneszeretō nagy fejedelme</i>	Rűsz-Fogarasi Enikő (Kolozsvár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): <i>Kolozsvár és Bethlen Gábor</i>
11.40–12.00 Kiss Erika (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum): <i>...derekas inventalasnak regestruma – Bethlen Gábor kincstára, kincsei</i>	Balogh Judit (Miskolc, Miskolci Egyetem): <i>Bethlen Gábor és a székely városok</i>
12.00–12.20 Köllő Zsófia (Kolozsvár, Bolyai Társaság): <i>Bethlen Gábor és a 17. századi verses királyéletrajzok</i>	Simon Zsolt (Marosvásárhely, Román Akadémia “Gheorghe Şincai” Társadalomtudományi Kutatóintézete): <i>Bethlen Gábor és Marosvásárhely</i>
12.20–12.40 Tömösvári Emese (Tübingen, Eberhard-Karls Egyetem): <i>Esterházy Miklós nádor, Bethlen Gábor politikai ellenfele. Egy kritikai kiadás munkálatai</i>	B. Garda Dezső (Gyergyószentmiklós, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): <i>Bethlen Gábor és Gyergyó</i>

	I. SZAKOSZTÁLY	II. SZAKOSZTÁLY
	12.40–13.00 Vita	Vita
	13.00–15.00 Ebédészünet (BBTE Központi épülete, I. emelet, François Chamoux-terem)	Ebédészünet (BBTE Központi épülete, I. emelet, François Chamoux-terem)
	BETHLEN GÁBOR KORMÁNYZATA Elnök: Papp Klára	BETHLEN GÁBOR GAZDASÁGPOLITIKÁJA Elnök: Rüszt-Fogarasi Enikő
	15.00–15.20 Oborni Teréz (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete): <i>A fejedelemség államának, alkotmányának újjászervezése és sajátosságai</i>	Kenyeres István (Budapest, Budapest Főváros Levéltára): <i>„Nekem pénzem nincsen, valami volt, isten tudja mind hadra költöttem” – Állami jövedelmek és hadi kiadások Bethlen Gábor és II. Ferdinánd korában</i>
	15.20–15.40 Diaconescu, Marius (Bukarest, Bukaresti Egyetem): <i>Jó fejedelem versus rossz fejedelem. Adalékok Báthory Gábor történetéhez</i>	Buza János (Budapest, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem): <i>Pénzforgalom és árszabályozás Bethlen Gábor uralkodása alatt</i>
	15.40–16.00 Sófalvi András (Székelyudvarhely, Haáz Rezső Múzeum): <i>A Székelyföld határvédelve Bethlen Gábor korában</i>	Nițu, Florentina (Bukarest, Bukaresti Egyetem): <i>17. századi erdélyi ékszerhasználat: fényűzés, társadalmi státusz, gazdasági megfontoltság. Bethlen Gábor fejedelem vásárlási jegyzékei</i>
	16.00–16.20 Borbély Zoltán (Eger, Eszterházy Károly Főiskola): <i>Homonnai Drugeth György mozgalma</i>	Vita

I. SZAKOSZTÁLY		II. SZAKOSZTÁLY	
16.20–16.40	Vita	Kávészünet	
16.40–17.00	Kávészünet	Pakucs Mária (Bukarest, Román Akadémia „Nicolae Iorga” Történettudományi Intézete): <i>Bethlen Gábor és a keleti kereskedelem</i>	
17.00–17.20	Harai Dénes (Párizs, École Pratique des Hautes Études): <i>Bethlen Gábor erdélyi fejedelem és választott magyar király tanácsa és tanácsosai</i>	Ardelean, Livia (Kolozsvár, Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Fiókja): <i>Bethlen Gábor és máramarosi gazdaságpolitikája</i>	
17.20–17.40	Dáné Veronka (Debrecen, Debreceni Egyetem): <i>Bethlen Gábor jog- és társadalom-„harmonizációja”</i>	Mátyás-Rausch Petra (Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete): <i>A bányauradalmak szerepe az erdélyi nemesérbányászat igazgatásában (1613–1629)</i>	
17.40–18.00	Bogdándi Zsolt (Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület): <i>A központi bírászkodás főbb jellegzetességei Bethlen Gábor korában</i>	Vita	
18.00–18.20	Gálfi Emőke (Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület): <i>A gyulafehérvári udvarbírák és területi hatáskörük Bethlen Gábor uralkodásának első szakaszában</i>		
18.20–18.40	Vita		
19.30	A Kolozsvári Polgármesteri Hivatal fogadása – Sétatéri Kaszinó A konferencia zárása		

VASÁRNAP, 2013. OKTÓBER 27.

REGGELI

TÁVOZÁS

<http://kmti.hiphi.ubbcluj.ro/node/150/>

